

Geçici Koruma Altında Bulunan Öğrencilerin Okula Uyumları (Türk ve Suriyeli Öğrencilerin Gözünden)*

Erdi YÜCE**, Türkan DOĞAN***

Makale Bilgisi	ÖZET
Geliş Tarihi: 16.10.2018	Bu çalışmanın amacı, çeşitli sebeplerle ülkelerini terk etmek durumunda kalan ve Türkiye'de geçici koruma altında bulunan Suriyeli öğrencilerin okula uyumlarını Türk ve Suriyeli öğrencilerin görüşlerine göre incelemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemleri kullanılmış olup araştırmanın çalışma grubunu, Ankara, Gaziantep ve Hatay illerinde devlete bağlı ortaokullarda bulunan 10 Türk öğrenci ile 10 Suriyeli öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla elde edilmiştir. Bu kapsamda Suriyeli öğrenciler okula uyumlarını etkileyen etmenlerin dil engeli, akran ilişkileri, öğretmen tutumları, okula ve ülkeye bakış açısı, saldırganlık, ayrışma, dışlanma, kültürel farklılıklar, eğitime ara verme durumu ve akademik hazırbulunuşluk olduğunu belirtmişlerdir. Türk öğrencilerin görüşlerine göre ise Suriyeli öğrencilerin okula uyumunu etkileyen etmenler; dil engeli, akran ilişkileri, öğretmen tutumları, saldırganlık, ayrışma, dışlanma, kültürel farklılıklar ve akademik hazırbulunuşluk seviyesindeki farklılıklardır.
Kabul Tarihi: 09.01.2020	
Erken Görünüm Tarihi: 16.01.2020	
Basım Tarihi: 31.01.2022	

Anahtar Sözcükler: Geçici koruma, mülteci, okula uyum, nitel araştırma, psikolojik danışma ve rehberlik

School Adaptation of Students Under Temporary Protection (From the Eyes of Turkish and Syrian Students)

Article Information	ABSTRACT
Received: 16.10.2018	This study aims to examine the school adjustment of Syrian children who were obliged to leave their country for different reasons and who are under temporary protection in Turkey according to the opinions of Turkish and Syrian students. The study, which was carried out in accordance with qualitative research methods, has participants consisting of 10 Turkish and 10 Syrian students who were in public secondary schools in Ankara, Gaziantep and Hatay. The data were collected via semi-structured interview forms which were developed by the researchers of the study. According to Syrian students, the factors affecting their adjustment to the schools were language barrier, peer relations, teacher attitudes, the view towards the country and to the school, aggression, segregation, exclusion, cultural differences, education interruption and academic readiness. Turkish students stated that the factors affecting Syrian children's adjustment to the schools were language barrier, peer relations, teacher attitudes, aggression, segregation, exclusion, cultural differences and academic readiness.
Accepted: 09.01.2020	
Online First: 16.01.2020	
Published: 31.01.2022	

Keywords: Temporary protection, refugee, school adjustment, qualitative research, psychological counseling and guidance

doi: 10.16986/HUJE.2020058048

Makale Türü (Article Type): Araştırma Makalesi

Kaynakça Gösterimi: Yüce, E., & Doğan, T. (2022). Geçici koruma altında bulunan öğrencilerin okula uyumları (Türk ve Suriyeli öğrencilerin gözünden). *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37(1), 155-170. doi: 10.16986/HUJE.2020058048

Citation Information: Yüce, E., & Doğan, T. (2022). School adaptation of students under temporary protection (From the eyes of Turkish and Syrian students). *Hacettepe University Journal of Education*, 37(1), 155-170. doi: 10.16986/HUJE.2020058048

* Bu çalışma Prof. Dr. Türkan DOĞAN danışmanlığında Erdi Yüce tarafından hazırlanan "Türkiye'de Geçici Koruma Altında Bulunan Öğrencilerin Okula Uyumlarının İncelenmesi" başlıklı tez çalışmasından türetilmiştir.

** Doktora Öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık A.B.D., Ankara-TÜRKİYE. e-posta: erdiyuce05@gmail.com (ORCID: 0000-0003-3007-9488)

*** Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık A.B.D., Ankara-TÜRKİYE. e-posta: dogant@hacettepe.edu.tr (ORCID: 0000-0002-5976-7666)

1. GİRİŞ

Okula uyum, çocukların öğretmenleriyle ve akranlarıyla sosyal ve duygusal açıdan olumlu ve anlamlı ilişki kurabilme ve kendilerini güvende hissedebilme durumlarına işaret etmektedir (Bart vd., 2007). Bununla birlikte okula uyum öğrenci, aile, okul ve çevre gibi değişkenlerden etkilenebilen çok boyutlu bir süreçtir (Demirtaş-Zorbaz, 2016). Okula uyum etkileyen önemli unsurlardan bir diğeri ise göç ve göç sürecinde yaşanan durumlardır. Bu nedenle mülteci çocukların ev sahibi ülkede karşılaştıkları başlıca güçlüklerden birinin okula uyum olduğu ifade edilebilir (Hamilton, 2004). Mülteci çocukların eğitime erişiminde başarısız olunması durumunda, zorla yerinden edilme ve çatışma sorunları döngüsü devam ederek daha fazla zarara neden olabilir (UNHCR, 2016). Buna karşın mülteci çocukların okula uyum sağlamalarının önünde bir takım risk faktörleri de bulunmaktadır. Bu risk faktörleri; arkadaşlarıyla uyum sorunu yaşamaması (Buhs ve Ladd, 2001), dil sorunu yaşamaması, yaşına uygun olmayan sınıfa yerleştirilmesi (Sarıtay vd., 2016), eğitim boşluklarının uzunluğu (Bang, 2017), farklı eğitim sistemine geçişin olması (Li ve Grineva, 2016), öğretmenlerin olumsuz tutum içinde olması (Kağnıcı, 2017), ailede kayıp, maddi veya iletişimsel problemlerin olması (MEB, 2014), velinin okula ilgisizliği (Sarıtay vd., 2016) olarak sıralanabilir. 2011 yılından beri Suriye’de yaşanan iç çatışmalar neticesinde yoğun bir kitlesel göç gerçekleşmiş ve Türkiye çok sayıda geçici koruma altındaki bireyi barındıran ülke haline gelmiştir. Göç eden bu kitlenin büyük bir kesimini ise çocuklar oluşturmaktadır. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün 2016 yılı verilerine göre Türkiye’de okul öncesi dâhil 5-17 yaş arası okul çağında yaklaşık 834 bin Suriyeli çocuk bulunmaktadır ve Kasım 2016 itibari ile bu çocuklardan yaklaşık 487 binine eğitim hizmeti sağlanmıştır (MEB, 2017a, s.24-25). 2017 yılında ise 5-17 yaş arası okul çağında bulunan 976.200 Suriyeli öğrencinin 613.188’i okullandırılmıştır (MEB, 2017b, s.20). Eylül 2019 tarihi itibariyle geçici koruma altındaki 684.253 öğrenci Türk akranlarıyla eğitimine devam etmektedir (MEB, 2019). Bu verilere bakıldığında geçici koruma altında bulunan büyük bir öğrenci kitlesinin eğitim sisteminin içinde yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte geçici koruma altındaki bireylerin Türkiye’de kaldığı süre uzadıkça, bu bireylerin buradaki yaşama uyum sağlamaya yönelik adımlar atacağı ve daha fazla öğrencinin eğitim sisteminin içine gireceği de ifade edilebilir. Erdoğan (2017) tarafından yapılan çalışmada geçici koruma altındaki Suriyelilerin Türkiye’deki yaşama alıştıkları ve %80’inden daha fazla bir kesiminin geri dönme imkânının azaldığı dile getirilmektedir.

Bununla birlikte geçici koruma altında bulunan Suriyeliler, çeşitli sebeplerden dolayı ülkedeki olanaklardan yararlanma konusunda sorunlar yaşamaktadır ve bu sorunlardan biri de eğitime erişim ve eğitimden yararlanmadır. Geçici koruma altındaki Suriyeli öğrencilerin eğitimi konusundaki hukuki engeller kaldırılmış (HRW, 2015) olmasına rağmen Suriyeli öğrencilerin eğitime erişimde hala birçok engelle karşılaştığı görülmektedir (Culbertson ve Constant, 2015). İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi’ne (ÇOÇA) (2015) göre bu engeller: Suriyeli çocukların Türkçe ile yeterince iletişim kuramaması, Geçici Eğitim Merkezleri (GEM) dışında Suriyeli öğrencilere uygun bir müfredatları olmaması, okuldaki öğrenci ve velilerin Suriyeli öğrencilere yönelik olumsuz tutum içinde olması, idareci ve öğretmenlerin Suriyelilere sunulan olanaklar konusunda bilgisiz olması ve Suriyelilerin okullarda ayrımcı tutum ve davranışlarla karşılaşabilmesi olarak sıralanabilir. Tüm bunlarla birlikte Suriyelilerin eğitimden yoksun kalması hem kayıp bir nesil yaratabileceği hem de her iki toplumun geleceği için sorunlar oluşturabileceği söylenebilir. Ayrıca bu durum toplumda uyum sorunlarının oluşması, kutuplaşmaların ortaya çıkması, ülkenin gelişim seviyesinin yavaşlaması gibi sorunlara da neden olabilir. Kısacası Suriyeli öğrencilerin okula uyumlarının büyük bir önem teşkil ettiği ve bu konuda kapsamlı çalışmalara ihtiyaç olduğu ifade edilebilir.

Sonuç olarak bu araştırmanın, geçici koruma altında bulunan Suriyeli öğrencilerin okula uyumları konusunda yaşanan sorunları ortaya koyması ve bu konuda yapılabilecek faaliyetlere ışık tutması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çerçevede araştırmanın temel amacı, çeşitli sebeplerle ülkelerini terk etmek durumunda kalan ve Türkiye’de geçici koruma altında bulunan Suriyeli öğrencilerin okula uyumlarını etkileyen faktörleri Türk ve Suriyeli öğrencilerin görüşlerine göre incelemektir. Bu kapsamda araştırma sürecinde cevabı aranan sorular şunlardır:

1. Türkiye’de ortaokul düzeyinde eğitim gören ve geçici koruma altında bulunan Suriyeli öğrencilerin okula uyum düzeylerini etkileyen etmenlere yönelik Türk vatandaşı öğrencilerin görüşleri nelerdir?
2. Türkiye’de ortaokul düzeyinde eğitim gören ve geçici koruma altında bulunan Suriyeli öğrencilerin okula uyum düzeylerini etkileyen etmenlere yönelik Suriyeli öğrencilerin görüşleri nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Türkiye’de ortaokullarda eğitim gören ve geçici koruma altında bulunan öğrencilerin okula uyumlarını etkileyen faktörleri ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durumsal araştırma kullanılmıştır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konulmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.45). Durumsal araştırma ise bir ya da daha fazla olayın, ortamın, programın, sosyal grubun ya da diğer birbirine bağlı sistemlerin derinlemesine incelendiği yöntemdir (Büyüköztürk, vd., 2016, s.22).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmada çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmış olup ölçüt olarak Ankara, Gaziantep ve Hatay illerinde 100 ve üzeri geçici koruma altında öğrencisi bulunan okullarda bulunma kriteri belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılında resmi ortaokullarda eğitim gören 10'u Türk vatandaşı, 10'u Suriye vatandaşı olmak üzere 20 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin yaşları 10 ile 15 arasında değişmekte olup 12'si kız, 8'i ise erkek öğrencidir. Öğrencilerin yedisi Ankara'da, yedisi Hatay'da, altısı ise Gaziantep'te eğitim görmektedir. Araştırmada öğrencilerin isimleri kullanılmamış olup katılımcılara rumuz verilmiştir. Rumuz verilirken Türk öğrenciler için "T", Suriyeli öğrenciler için "S" kodu ile görüşme sırası ve cinsiyet kodu (kız öğrenciler: K, erkek öğrenciler: E) birleştirilmiştir (Örneğin; T3E, S6K).

2.3. Veri Toplama Yöntemi

2.3.1. Veri Toplama Süreci

Veri toplama sürecinde araştırmacı tarafından Suriyeli ve Türk öğrencilere yönelik geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme sayesinde görüşmeci hem önceden hazırlamış olduğu soruları sorabilir, hem de katılımcıların cevaplarına yönelik derinlemesine veri elde etmek için ek sorular sorabilir (Büyüköztürk vd., 2016). Ayrıca görüşme gerçekleştirilmeden önce "Öğrenci Gönüllü Katılım Formu" ile katılımcılara hakları ve araştırma süreci hakkında bilgiler verilmiş olup öğrencilerle görüşme gerçekleştirilmeden önce "Veli Onam Formu" aracılığıyla velilerden gerekli izinler alınmıştır. Suriyeli öğrencilerle gerçekleştirilen görüşmelerde Suriyeli öğrencilerin Türkçe bilmemesi durumunda her iki dile hâkim bir tercüman kullanılmıştır.

Bununla birlikte yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular toplamda yedi uzman tarafından incelenmiştir. Bu bireylerden dördü rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanında, ikisi ölçme ve değerlendirme alanında, biri ise dil alanında uzmandır. Soruların hazırlanmasından sonra kullanılan ifadelerin gruplara uygunluğunu görmek ve soruların düzeyi ve yeterliliğini gözlemlemek amacıyla araştırma kapsamına dâhil edilmeyen bir Türk vatandaşı öğrenci ve bir Suriyeli öğrenci ile pilot uygulama yapılmıştır. Görüşmeler 17 Kasım 2017 ile 12 Ocak 2018 tarihleri arasında okullarda uygun ve sessiz bir ortamda yüz yüze gerçekleştirilmiş olup Suriyeli öğrencilerle yapılan görüşmeler toplamda 71 dakika, Türk öğrencilerle yapılan görüşmeler toplamda 73 dakika sürmüştür.

2.3.2. Veri Toplama Aracı

Yüz yüze yapılan görüşmelerde Türk ve Suriyeli öğrencilere yönelik ayrı ayrı görüşme formları oluşturulmuş olup görüşme formları iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel ve demografik bilgiler ilişkin sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise görüşme soruları yer almaktadır.

Kişisel ve demografik bilgiler bölümünde aşağıdaki veriler toplanmıştır.

1. Türk vatandaşı öğrencilerden; yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi, yaşadığı il, Suriyeli arkadaşı olma durumu, sınıftaki Suriyeli akran sayısı, Suriyeli akranlarıyla aynı okulda eğitim gördüğü yıla yönelik veriler toplanmıştır.
2. Suriyeli öğrencilerden; yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi, yaşadığı il, Türk vatandaşı arkadaşı olma durumu, Türkiye'de yaşadığı süre, okula ara verme durumu, Türkçe bilme düzeyi ve GEM'lerde eğitim alma durumuna yönelik bilgiler istenmiştir.

Görüşme formunda ele alınan görüşme soruları ise aşağıda yer almaktadır.

Türk öğrencilere yönelik hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu soruları şunlardır:

- Suriyeli arkadaşların ile aynı sınıfta okumaktan dolayı neler hissediyorsun?
- Suriyeli arkadaşlarının okula alıştıklarını düşünüyor musun? Bu konuda neler söyleyebilirsin?
- Suriyeli arkadaşların okula ve sizlere alışmakta güçlük yaşadılar mı? Bu güçlüklerle örnek verebilir misin?
- Suriyeli arkadaşlarının sınıfta ve okulda sana farklı gelen davranışları oldu mu? Bu davranışlarda sana farklı gelen durum neydi?
- Okula Suriyeli arkadaşların geldikten sonra sınıfta veya okulunda bir değişiklik hissettin mi? Bu değişiklikler nelerdir?
- Suriyeli arkadaşların ile aynı sınıfta okumanın olumlu yanları var mıdır? Bu duruma örnek verebilir misin? Bu durumun sana ne tür etkileri oldu?
- Suriyeli arkadaşların ile aynı sınıfta okumanın olumsuz yanları var mıdır? Bu duruma örnek verebilir misin? Bu durumun sana ne tür etkileri oldu?
- Okulunda Suriyeli arkadaşınla problem yaşadın mı? Bu problemlerden bahsedebilir misin? Bu problemler karşısında neler hissettin? Bu problemlerin üstünden gelmek için nasıl bir yol izledin? Bu problemle baş edebilmek için sana yardımcı olan birileri oldu mu?
- Suriyeli arkadaşının okula alışması için neler yaptın? Başka neler yapabilirsin?

- Suriyeli arkadaşların gibi başka bir ülkeye gitseydin okula alışmak için öğretmenlerinin sana nasıl davranmasını beklerdin?
- Suriyeli arkadaşların gibi başka bir ülkeye gitseydin okula alışmak için arkadaşlarının sana nasıl davranmasını beklerdin?

Suriyeli öğrencilere yönelik hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu soruları şunlardır:

- Suriye'deki eski okulun hakkında neler söyleyebilirsin?
- Türkiye'deki okulun hakkında neler söyleyebilirsin?
- Türkiye'de okumak nasıl bir duygu?
- Türkiye'deki okuluna alıştığını düşünüyor musun?
- Türkiye'de eğitim görmenin olumlu yönleri var mıdır? Bu olumlu yönlere örnek verebilir misin? Bu durumun sana ne tür etkileri oldu?
- Türkiye'de eğitim görmenin olumsuz yönleri var mıdır? Bu olumsuz yönlere örnek verebilir misin? Bu durumun sana ne tür etkileri oldu?
- Türkiye'de okulunda bir problem yaşadın mı? Bu problem karşısında ne hissettin? Bu problemin üstesinden gelmek için nasıl bir yol izledin? Bu problemle baş edebilmen için sana yardımcı olan birileri oldu mu? Bu durumu anlatabilir misin?
- Okulundaki arkadaşlarının sana yönelik davranışlarını nasıl buluyorsun? Bu duruma örnek verebilir misin? Okula daha iyi bir şekilde alışmak için arkadaşlarının sana nasıl davranmasını istersin?
- Okuldaki öğretmenlerinin sana yönelik davranışlarını nasıl buluyorsun? Bu duruma örnek verebilir misin? Okula daha iyi bir şekilde alışmak için öğretmenlerinin sana nasıl davranmasını istersin?

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar altında bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayacağı bir biçimde yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.259). Bu kapsamda toplanan veriler kodlanmış olup kodlamalar tamamlandıktan sonra ortaya çıkan kodları daha kapsayıcı bir şekilde açıklayan temalar oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu süreçte önce kodlar bir araya getirilerek incelenmiştir ve aralarındaki ilişkiler bulunmaya çalışılmıştır. Aralarında bulunan ilişki örüntüleri dikkate alınarak temalar oluşturulmuştur. Bununla birlikte kodlama güvenilirliği sağlamak için transkript haline getirilen dokümanlar alanda uzmanı bir akademisyen ile araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlanmış olup sonrasında Miles ve Huberman'ın (1994) güvenilirlik formülü kullanılmıştır ve en az %70'lik uyumun sağlanması hedeflenmiştir (akt: Büyüköztürk vd., 2016). Yapılan işlem sonucunda Türk öğrencilerle yapılan görüşmelerde %90 Suriyeli öğrencilerle yapılan görüşmelerde %82 uyum yüzdesi elde edilmiştir.

Bu çalışmada nitel veri toplama aracının geçerlik ve güvenilirliği, nitel araştırma yaklaşımına özgü olarak inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirlik kapsamında değerlendirilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırma sürecinde inandırıcılığı sağlamak amacıyla yöntem konusunda uzman desteği alınmıştır, Türk ve Suriyeli öğrencilerden veriler toplanarak veri çeşitliliği sağlanmıştır ve görüşmeler sonunda katılımcılardan teyit alınmıştır. Araştırmanın aktarılabilirliğini artırmak için doğrudan alıntılar kullanılmıştır, veriler yorumlanmadan önce ayrıntılı ve objektif bir şekilde sunulmuştur. Tutarlılık için araştırmacının veri toplama aracını oluşturma ve verilerin analizi aşamalarında uzman desteğine başvurulmuştur. Teyit edilebilirliği sağlama için araştırma sürecinde ortaya çıkan ses kayıtları, veriler, kodlamalar ve temalar araştırmacının gerektiği hallerde tekrar incelenebilmesine olanak sağlamak amacıyla araştırmacı tarafından korunmaktadır.

2.5. Araştırmacının Rolü

Araştırmacı, araştırma sürecinin başında inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirlik durumlarını sağlamak ve hem nitel araştırma yöntemleri konusunda hem de araştırmacının yapılacağı konuda bilgi ve beceri sahibi olabilmek için ilgili alan yazına ve nitel araştırma yöntemlerine hâkim olmaya çalışmıştır. Bunu sağladıktan sonra veri toplama araçlarının hazırlanması ve veri toplanması aşamalarına geçilmiştir. Araştırma genel olarak nitel araştırma yöntemlerinden durum araştırması yöntemi ile yürütüldüğünden araştırmacı sürece katılmıştır ve araştırmacı tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formları ile verileri toplamaya çalışmıştır. Bu nedenle araştırmacı bu süreçte araştırmacı rolü çerçevesinde katılımcılar ile aynı ortamda bulunmuştur ve katılımcılara görüşme formunda yer alan soruları yöneltmiştir. Bununla birlikte araştırmacı süreç içerisinde katılımcıların cevaplarını verme tarzını ve cevapları verirken yaşadığı duyguları gözlemlemeye çalışmıştır. Ayrıca araştırmacı verilerin analizi ve raporlanması sürecinde ilgili literatür çerçevesi dahilinde gerekli analizleri gerçekleştirip bulguları raporlamıştır.

3. BULGULAR

Araştırma sonucunda elde edilen veriler "sosyal ve kültürel faktörler", "duygusal ve davranışsal faktörler", "akademik faktörler" ve "iletişimsel faktörler" olmak üzere dört tema altında birleştirilmiştir. Bu dört tema ve temaları ortaya çıkaran kodlamalar aşağıda başlıklar halinde verilmiştir. Araştırma sonucunda Türk ve Suriyeli öğrencilerden elde edilen veriler ayrı ayrı sunulmuştur.

3.1. Sosyal ve Kültürel Faktörler

Suriyeli vatandaşlar ülkelerinde yaşanan zor durumlar neticesinde uzun ve yorucu bir sürecin sonunda buldukları sosyal ve kültürel normlardan koparak ülkemize gelmek durumunda kalmıştır. Bu durum okullarda iki farklı kültüre ait öğrencilerin karşılaşmasına neden olmuştur. Bunun okula yansımaları dikkate alındığında bazı sosyal ve kültürel etkenlerin geçici koruma altındaki öğrencilerin okula uyumunu kolaylaştırdığını, bazı etkenlerin ise bu durumu zorlaştırdığını söylemek mümkündür. Yapılan görüşmelerde farklı sorulardan alınan cevaplar derlendikten sonra Türk öğrencilerin bu duruma yönelik görüşleri Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1.

Sosyal ve kültürel faktörler (Türk öğrenciler)

Tema	Kodlar	F	Yüzde (%)
Sosyal ve Kültürel Faktörler	Akran Kabulü	10	100
	Öğretmen Kabulü	8	80
	Oyun	5	50
	Kültür ve İnanç Benzerliği	5	50
	Kültürel Farklılık	4	40
	Etnik Köken	1	10

Tablo 1 incelendiğinde Türk öğrenciler tarafından en fazla dile getirilen sosyal ve kültürel faktörün “akran kabulü” olduğu görülmektedir. Öğrencilere farklı bir ülkede eğitim almaları durumunda akranlarından, öğretmenlerinden ve okulundan beklentilerinin ne olduğu soruları yöneltilmiştir. Bu sorulara yönelik olarak Türk öğrencilerin akran kabulünün okula uyumu etkileyen bir etken olduğunun farkında oldukları ve aynı durumda olmaları durumunda akranları tarafından kabul edilmeyi beklediklerini ifade ettikleri görülmüştür. T7K’ye Suriyeli öğrenciler gibi farklı bir ülkede eğitim almaları durumunda diğer öğrencilerden beklentisinin ne olduğu sorulduğunda, “*Yani beni dışlamamalarını isterdim. Onlardanmışım gibi davranmalarını beklerdim.*” diyerek cevap vermiştir. Türk öğrenciler tarafından dile getirilen bir diğer sosyal ve kültürel faktör ise “öğretmen kabulüdür”. Türk öğrenciler aynı durumu yaşamları durumunda öğretmen kabulünün çok önemli olduğunu ve bu yönde beklentilerinin olduğunu dile getirmiştir. Öğrencilerden T8E’ye “Farklı bir ülkede eğitim almak durumunda kalsaydın öğretmenlerinden beklentin ne olurdu?” sorusu yöneltildiğinde T8E, “*Kendileri gibi davranmalarını isterdim. Onların ülkesinde arkadaşlara nasıl davranıyorlarsa bana da öyle davranırsınlar.*” cevabını vermiştir.

Aynı şekilde Türk öğrenciler bu süreçte “oyunun” önemli olduğunu ve oyun sayesinde kaynaşmanın daha iyi sağlanabildiğini ifade etmişlerdir. Öğrencilere “Suriyeli öğrencilerle nasıl iletişime geçiyorsunuz?” ve “Onların okula alışması için neler yapıyorsunuz?” soruları yöneltilmiştir. T9K oyun sayesinde Suriyeli akranlarıyla bağ kurduğunu “*Yaz günleri biz teyzemgile gittiğimizde orada Suriyeli arkadaşlarımla oynuyoruz. Hem bizim oyunumuzu öğreniyoruz. Hem onların oyununu öğreniyoruz.*” sözleriyle ifade etmiştir. Öğrencilerin okula uyumunu etkileyen bir diğer faktör ise “kültür ve inanç benzerliğinin” varlığı ile ilgilidir. Türk öğrenciler özellikle din temeline dayanan benzerlik sayesinde Suriyeli öğrencilerden yeni bilgiler edindiklerini, bu durumda aradaki iletişimi olumlu etkilediğini ifade etmişlerdir. Bu konuda katılımcılardan T10K, “*Mesela onlarla aynı sınıfta olunca onlardan yeni şeyler öğreniyoruz. Mesela geçen sene Kuran-ı Kerim dersindeyken öğretmenimiz bize dua ezberlettiriyordu. Şimdi de öyle. Ben, Zeynep (Suriyeli öğrenci) sayesinde Kunut dualarını öğrendim.*” ifadelerini kullanmıştır. Öğrenciler arasında kültürel anlamda benzerliklerin varlığı gibi kültürel farklılıklarda mevcuttur. Bu durumun okula uyumu olumsuz yönde etkileyebileceği öğrenciler tarafından dile getirmiştir. Örneğin katılımcılardan T4K karma eğitim uygulamasına yönelik Suriyeli bir öğrencinin Türkiye’de yaşadığı durumu “*Beşinci sınıfta bir kız öğrenci erkeğin yanında oturtulduğu için çok ağladı.*” sözleriyle ifade etmiştir. Son olarak dil temeline dayalı olan etnik kökenin de okula uyumu etkileyen bir etmen olduğu bir öğrenci tarafından dile getirilmiştir. T6K bu duruma yönelik olarak “*Türkmen öğrenciler Türkçe bildikleri için bizle daha iyi anlaşıyor.*” ifadelerini kullanmıştır. Bu durumun bireyin etnik yapısından ziyade Türkçe konuşma becerisiyle ilgili olduğu ifade edilebilir.

Suriyeli öğrencilerle yapılan görüşmelerde de sosyal ve kültürel faktörlerin okula uyumu etkileyen bir durum olduğu ortaya konulmuştur. Yapılan görüşmelerde farklı sorulardan alınan cevaplar derlendikten sonra Suriyeli öğrencilerin bu duruma yönelik görüşleri Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2.

Sosyal ve kültürel faktörler (Suriyeli öğrenciler)

Tema	Kodlar	F	Yüzde (%)
Sosyal ve Kültürel Faktörler	Akran Kabulü	9	90
	Öğretmen Kabulü	8	80
	Kültürel Farklılık	3	30
	Öğretmen Reddi	1	10
	Etnik Köken	1	10

Tablo 2 incelendiğinde Suriyeli öğrenciler tarafından en fazla dile getirilen sosyal ve kültürel faktörün Türk öğrencilerde olduğu gibi “akran kabulü” olduğu görülmektedir. Suriyeli öğrenciler görüşmeler sırasında akran kabulünü çok

önemsediklerini ve akranları tarafında kabul edildiklerinde okula daha iyi uyum sağlayabildiklerini dile getirmişlerdir. Öğrencilerden S2K'ye arkadaşlarından bir beklentisi olup olmadığı sorulduğunda “*Yani iyi olsunlar. Benle sohbet etsinler. Oyun oynasınlar.*” cevabını verdiği görülmüştür. Suriyeli öğrenciler tarafından dile getirilen bir diğer sosyal ve kültürel faktör ise “öğretmen kabulüdür.” Suriyeli öğrencilere öğretmenlerinin kendilerine nasıl davrandığı ve bu konudaki beklentilerinin ne olduğu sorusu yöneltilmiştir. Suriyeli öğrenciler bu sorulara yönelik olarak öğretmenleri tarafından benimsediklerini ve iyi davranıldığını hissettiklerini, bu durumda okula uyumu olumlu etkilediğini ifade etmişlerdir. Bu duruma yönelik katılımcılardan S5K, “*Çok güzel öğretmenlerim. Çok memnunum.*” ifadelerini kullanmıştır.

Bununla birlikte Suriyeli öğrenciler tarafından ifade edilen ve okula uyumu olumsuz etkileyen bir başka faktör ise “kültürel farklılığın” olmasıdır. Suriyeli öğrencilere okula alışma durumu sorulmuştur. Yapılan görüşmelerde kültürel kodlarda yaşanan farklılaşmanın sınıf ortamında yanlış anlaşılmalara sebep olduğu gözlemlenmiştir. Örneğin karşı cinse yönelik bir duygu beslemenin Suriyeli öğrenciler için kabullenilemeyecek bir durum olduğunu S8E, “*Bana birini seviyor dediler, ben de kavga ettim. Arkadaşım bana seviyorsun diye iftira attı. Ben de sevmiyorum diye vurdum.*” sözleriyle dile getirmiştir. Suriyeli öğrencilerin okula uyumunu etkileyen bir başka durum ise “öğretmen reddidir.” Suriyeli öğrencilere öğretmenlerinin kendilerine nasıl davrandığı ve bu konudaki beklentilerinin ne olduğu sorusu yöneltilmiştir. Suriyeli öğrencilerin öğretmenlerin tavırlarından çok fazla etkilendiğini ve sınıfta öğretmen tarafından istenmemenin kendilerinde tahribat yarattığını katılımcılardan S8E, “*Bana senin baban nerede? Baban Suriyeli. Senin baban Suriye’de neden duramıyor? Ne halt yapıyor baban? dedi.*” ifadeleriyle dile getirmiştir. Bu öğrencinin okula uyum sağlayamadığı ve mutsuz olduğu gözlemlenmiştir. Bu durumdan hareketle uyum sürecinde öğretmenlerin tavrının çok önemli olduğu ifade edilebilir. Son olarak “etnik kökenin” okula uyumu etkilediği Suriyeli öğrenciler tarafından dile getirilmiştir. S10E bu durumu, “*Şimdi onlara ön yargılı davranıyorlar. Ama bana öyle değil. Çünkü ben Türkmen olduğumdan dolayı anlaşabiliyoruz. Onlarla anlaşamadıkları için ön yargılı davranıyorlar. Kendilerini ifade edemiyorlar. O yüzden böyle.*” ifadeleriyle ortaya koymuştur.

3.2. Duygusal ve Davranışsal Faktör

Suriyeli öğrencilerin okula uyumunu etkileyen bir diğer faktör ise Türk ve Suriyeli öğrencilerin duygusal durumları ile davranışsal yaklaşımlarıdır. Bu durum katılımcılar tarafından da ifade edilemeye çalışılmıştır. Yapılan görüşmelerde farklı sorulardan alınan cevaplar derlendikten sonra Türk öğrencilerin bu duruma yönelik görüşleri Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3.

Duygusal ve davranışsal faktörler (Türk öğrenciler)

Tema	Kodlar	F	Yüzde (%)
Duygusal ve Davranışsal Faktörler	Saldırganlık	5	50
	Dışlama	5	50
	Yardımlaşma	4	40
	Ülkeye Özlem Duyma	3	30
	Ayrışma	3	30
	Yalnızlık	1	10
	Psikolojik Danışman Yardımı	1	10
	Ayrımcılık	1	10

Türk öğrencilere Suriyeli akranlarının tavırlarının nasıl olduğu sorulmuştur. Bu soruya yönelik olarak Türk öğrenciler, Suriyeli akranlarının kendi aralarında veya Türk öğrencilere yönelik sözel veya davranışsal olarak saldırganca tutum içinde olduklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılardan T3E Suriyeli akranlarının saldırganca bir tutum içinde olduğunu, “*Erkekler dışarıda çok kavga ediyorlar. Bir şey yapmadığımız halde bize kötü davranışları oluyor.*” ifadeleriyle dile getirmiştir. Bu durumdan hareketle saldırganca tutumun okula uyumu zorlaştırdığı ifade edilebilir. Ayrıca Türk öğrencilere Suriyeli öğrencilerin okula uyumunu etkileyen durumların neler olduğu sorulmuştur. Katılımcıların bu soruya verdiği cevaplardan birisi “dışlama” davranışıdır. Öğrencilerden T2K Türk öğrencilerin Suriyeli akranlarını dışladığını bu durumun da okul iklimini olumsuz etkilediğini, “*Yani bazı arkadaşlarım Suriyelilere çok tepki veriyorlar. Yani geldiklerinde öğreniyormuş gibi bir hareketleri var.*” ifadesiyle ortaya koymuştur. Suriyeli öğrencilerin okula uyumunu etkileyen bir diğer faktör ise “yardımlaşmadır.” Katılımcılardan T9K yardımlaşmanın öğrenciler arasındaki kaynaşmayı artırdığını “*Dilimizi öğrenmedikleri için biz onlara yardım ediyoruz. Onların dilini bilmediğimiz için onlar da bize yardım ediyorlar.*” diyerek ortaya koymuştur.

Suriyeli öğrencilerin okula uyumunu etkileyen bir başka etken ise “ülkeye özlem duyma” olduğu katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Türk öğrenciler Suriyeli öğrencilerle aynı durumu yaşamaları halinde ülkelerine özlem duyabileceklerini ve bu nedenle yeni okula tam olarak alışamayabileceklerini ifade etmişlerdir. T6K bu durumda ne hissedebileceğini, “*Yani kendimi kötü hissedirdim. İlk defa bulunduğum bir ortamda, alışmadığım bir ortamda olmaktan ve arkadaş çevremden dolayı kötü hissedirdim. Mesela kendi ülkeme dönmeyi isterdim.*” diyerek belirtmiştir. Suriyeli öğrencilerin okula uyumunu etkileyebilecek olan bir diğer durum ise “ayrışmadır”. Türk öğrenciler ile Suriyeli öğrenciler arasında ayrılmış bir durumun okullarda bulunduğu ve bu durumun okula uyumu olumsuz etkileyebileceği katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. T8E bu ayrışma durumunu “*Onlar genelde dışarıda Suriyeli arkadaşlarıyla oynuyor. Bizim oyunlara pek dâhil olmuyor.*” ifadeleriyle ortaya koymuştur. Katılımcılar tarafından ifade edilen diğer faktörler ise “yalnızlık”, “psikolojik danışman yardımı” ve “ayrımcılık” olarak ifade edilmiştir. Bu üç durumun okula uyumu etkileyen faktörler olduğu katılımcılar tarafından ifade edilmeye

çalışılmıştır. Katılımcılardan T10K Suriyeli öğrenciyle yaşadığı bir problemi psikolojik danışman yardımı sayesinde çözdüğünü ve Suriyeli arkadaşını bu sayede daha iyi anladığını, T7K Suriyeli arkadaşının okulda yalnızlık yaşadığını ve bu yüzden üzgün olduğunu, T8E ise öğretmenin Suriyeli öğrenciye daha iyi davranarak kendisine ayrımcılık yaptığını hissettiğini ifade etmiştir.

Suriyeli öğrencilerle yapılan görüşmelerde de okul çevresinde var olan duygusal yaşantıların ve ortaya konulan davranışsal durumların okula uyumu etkileyen faktörler olduğu ifade edilmiştir. Yapılan görüşmelerde farklı sorulardan alınan cevaplar derlendikten sonra Suriyeli öğrencilerin bu duruma yönelik görüşleri Tablo 4’de yer almaktadır.

Tablo 4.

Duygusal ve davranışsal faktörler (Suriyeli öğrenciler)

Tema	Kodlar	F	Yüzde (%)
Duygusal ve Davranışsal Faktörler	Okulu ve Ülkeyi Sevme	7	70
	Ülkeye Özlem Duyma	4	40
	Saldırganca Tutum	4	40
	Dışlanma	3	30
	Sağduyusuz Tutum	2	20
	Ayrışma	1	10
	Ön Yargılı Tutum	1	10

Suriyeli öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilere Türkiye’deki okula karşı neler hissettiği ve alışıp alışmadığı sorusu yöneltilmiştir. Ayrıca öğrencilere okula uyumunu etkileyen durumların neler olduğu sorulmuştur. Suriyeli öğrencilerin okulunu ve Türkiye’yi sevdiğini ifade ettikleri görülmektedir. Bu durumun da okula uyumu olumlu etkileyebileceği söylenebilir. Katılımcılardan S4K Türkiye’ye alıştığını ve burayı benimsediğini *“Ben Türkçe konuşmak ve okumayı çok seviyorum.”* sözleriyle ortaya koymuştur. Ayrıca Türkiye’yi benimsediğini ve sevdiğini ifade eden öğrencilerin Türkçeyi daha iyi konuştuğu gözlemlenmiştir. Okula uyumu etkileyen bir diğer duygusal faktör ise *“ülkeye özlem duymadır.”* Katılımcılar ülkelerine özlem duyduğu ve bir gün geri dönme umudunu taşıdıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılardan S8E bu durumu *“Şimdi savaş dursa gitmek isterdim Suriye’ye. Orayı seviyorum. Orada okumak isterdim.”* ifadeleriyle belirtmiştir. Özellikle Hatay’daki katılımcılarda bu özlemin daha fazla olduğu gözlemlenmiştir. Suriyeli öğrencilerin okula uyumunu etkilediğini ifade ettikleri bir diğer etmen ise *“saldırganca tutumdur.”* Katılımcılar, Türk akranlarından bazılarının kendilerine saldırganca davrandığını hissettiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların S1K bu durumu, *“Bazıları Suriyelilerle kavga ediyorlar.”* diyerek ifade etmiştir.

Suriyeli katılımcılar tarafından dile getirilen ve okula uyumu etkileyen bir diğer duygusal ve davranışsal etmen ise *“dışlanmadır.”* Üç katılımcı Türk akranlarının kendisini dışladığını ifade etmiştir. Katılımcılardan S4K Türk akranları tarafından dışlandığını *“Türk arkadaşın var mı?”* sorusuna, *“Sınıfta var. Ama teneffüste oynamıyorlar.”* cevabını vererek ortaya koymuştur. Suriyeli öğrencilerin uyumuna etki eden bir diğer durum ise *“sağduyusuz tutumdur.”* Suriyeli öğrencilerden S4K Türk öğrencilerin ders esnasında kendisine yönelik sağduyusuz tutumunu, *“Soruya cevap veriyordum. Türk bir kişi ‘Ne cevap veriyorsun? Hep aynı cevap veriyorsun dedi.’* diyerek ifade etmiştir. Bu durumdan hareketle Suriyeli öğrencilerin arkadaşlarında sağduyulu bir yaklaşım beledikleri ifade edilebilir. Son olarak Suriyeli öğrencilerin okula uyumunu etkileyen diğer duygusal ve davranışsal faktörler ise *“ayrışma”* ve *“ön yargılı tutum”* olduğu görülmektedir. Ayrıca ayrışmanın Suriyeli öğrencilerin sayısının artmasıyla daha da arttığı yapılan görüşmeler sırasında gözlemlenmiştir. Suriyeli öğrencilerden Türkmen kökenli öğrenci S10E Türk olmasına rağmen Suriye doğumlu olduğundan sınıf arkadaşlarının kendisine yönelik olumsuz tavrını, *“Suriye doğumlu olduğumdan dolayı bana biraz ön yargılı davrandılar. Ama ben aslen kendilerindenim zaten. Türküm aslında. Biraz sorun yaşamıştım.”* ifadeleriyle dile getirmiştir.

3.3. İletişimsel Faktörler

Suriyeli öğrencilerin okula uyumunu etkileyen ve katılımcılar tarafından en çok vurgulanan etken ise iletişimsel faktörlerdir. Hem Türk öğrenciler hem de Suriyeli öğrenciler bu konuda yaşadıkları sorunları dile getirdikleri gibi diğer faktörlerin de iletişimsel engellerden etkilendiğini ifade etmişlerdir. Yapılan görüşmelerde farklı sorulardan alınan cevaplar derlendikten sonra Türk öğrencilerin bu duruma yönelik görüşleri Tablo 5’te yer almaktadır.

Tablo 5.

İletişimsel faktörler (Türk öğrenciler)

Tema	Kodlar	F	Yüzde (%)
İletişimsel Faktörler	Dil Engeli	9	90
	İletişim Kurma	6	60
	Empatik Bakış	3	30

Türk öğrenciler, Suriyeli öğrencilerin okula uyumunu etkileyen çeşitli iletişimsel faktörlerin olduğunu dile getirmiştir. Bu faktörlerin başında *“dil engeli”* gelmektedir. Türk öğrenciler dil farklılığı nedeniyle Suriyeli öğrencilerle anlaşamadıklarını, bunun da okula uyumu olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir. Katılımcılardan T2K’ye Suriyelilerle nasıl iletişime geçiyorsun

sorusunu yöneltilmiştir. T2K bu soruya “Biz onların dillerini bilmiyoruz. Onlar da bizim dilimizi bilmiyor. Çok kötü oluyor.” diyerek cevap vermiştir. Ayrıca dil problemi konusunda bölgesel anlamda farklılıkların olduğu da katılımcılarla yapılan görüşmede ortaya konulmuştur. Özellikle Hatay’da yapılan görüşmelerde sınıfta ve okul çevresinde Arapça bilen çok fazla insan olduğundan ve Hatay’da bulunan insanlarla savaş nedeniyle göç eden insanlar arasında akrabalık bağları bulunduğundan katılımcılar dil sorununu çok büyük problem haline getirmemektedirler. Bununla birlikte Türk öğrencilere Suriyeli öğrencilerin okula alışması için ne tür çabalar gösterdiği sorulduğunda, öğrencilerin Suriyeli akranlarıyla iletişim kurmaya çalıştıklarını ifade ettikleri görülmüştür. Katılımcılardan T5E bu durumu, “Gittik yanına konuştuk falan. Eğlendirdik alışması için.” sözleriyle ifade etmiştir. Son olarak bazı öğrenciler Suriyeli öğrencilerle empati kurabildiği bunun da Suriyeli öğrencilerin daha iyi anlaşılmasını sağladığı görülmektedir. Katılımcılardan T10K bu durumu “Kendimi onların yerine koydum. Kendimi onların yerine koyunca birazcık üzüntü oluyor.” ifadeleriyle dile getirmiştir.

Suriyeli öğrencilerle yapılan görüşmelerde de iletişimsel faktörlerin okula uyumu etkileyen bir faktör olduğu ortaya konulmuştur. Yapılan görüşmelerde farklı sorulardan alınan cevaplar derlendikten sonra Suriyeli öğrencilerin bu duruma yönelik görüşleri Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6.

İletişimsel faktörler (Suriyeli öğrenciler)

Tema	Kodlar	F	Yüzde (%)
İletişimsel Faktörler	Dil Engeli	8	80

Katılımcılara okulda ne tür problemlerin yaşandığı ve bu problemlerin kaynağının ne olduğu soruları yöneltilmiştir. Suriyeli öğrencilerin “dil engelinin” problemlerin ana kaynağı olduğunu dile getirdikleri görülmüştür. Katılımcılar dil engeli nedeniyle okula tam anlamıyla uyum sağlayamadıklarını dile getirmişlerdir. Katılımcılardan S6K dil nedeniyle derslerinin zayıf olduğunu, “Evet Türkçeyi bilemediğim için zayıf.” diyerek ifade ederken eğitim sürecinde zorlandığını, “Türkçe olmadığı için daha çok zorlanıyorum.” sözleriyle dile getirmiştir. Sonuç olarak dil engelinin okula uyum problemlerinin temel nedenlerinden biri olduğu ifade edilebilir. Ayrıca dil engelinin diğer okula uyum problemlerine de zemin hazırlayan bir etmen olduğu bazı katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Bu nedenle Suriyeli öğrencilerin okula uyumlarını sağlama noktasında bu durumun öncelikli olarak ele alınması gerektiği ifade edilebilir.

3.4. Akademik Faktörler

Katılımcılarla yapılan görüşmeler neticesinde elde edilen ve Suriyeli öğrencilerin okula uyumunu etkileyen bir diğer etken ise akademik faktörlerdir. Katılımcılar akademik anlamda ortaya çıkabilecek durumların Suriyeli öğrencilerin okula uyumunu etkileyebileceğini dile getirmiştir. Yapılan görüşmelerde farklı sorulardan alınan cevaplar derlendikten sonra Türk öğrencilerin bu duruma yönelik görüşleri Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7.

Akademik faktörler (Türk öğrenciler)

Tema	Kodlar	F	Yüzde (%)
Akademik Faktörler	Öğretmen Çabası	9	90
	Akran Öğretimi	8	80
	Akademik Hazırbulunuşluk	7	70
	Sınıftaki Seviye Farklılığı	5	50
	Derse İlgi	4	40
	Gelişime Uygun Olmayan Sınıf	1	10

Türk öğrenciler, Suriyeli öğrencilerin okula uyumunda çeşitli akademik faktörlerin önemli olduğunu dile getirmiştir. Bu durumların başında ise “öğretmen çabası” gelmektedir. Türk öğrencilere Suriyeli öğrenciler geldikten sonra okulda ne tür değişimlerin olduğu ve öğrencilerin okula alışması için neler yaptıkları soruları yöneltilmiştir. Katılımcılar öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerin anlaması için ekstra bir çaba içinde olduğunu dile getirmeye çalışmıştır. Türk öğrencilerden T5E bu durumu “Öğretmenler onlara daha çok ilgi gösteriyor ve dersimizin çoğu bazen onlara gidiyor.” ifadeleriyle ortaya koymuştur. Bununla birlikte öğrenciler tarafından dile getirilen ve uyum etkileyen bir başka durum ise “akran öğretimidir.” Öğrenciler Suriyeli öğrencilerin okula uyumunu sağlamak için onların derslerine yardımcı olduklarını dile getirmişlerdir. Katılımcılardan T9K bu durumu “Onların bilmediklerini biz onlara öğretiyoruz. Bizim alfabemiz farklı, onların alfabesi farklı.” diyerek belirtmiştir. Suriyeli öğrencilerin okula uyumunu etkileyen bir diğer etken ise “akademik hazırbulunuşluk” durumudur. Katılımcılar Suriyeli akranlarının yeterli akademik alt yapıya sahip olmadığını bunun da okula uyumu olumsuz etkilediğini ifade ettikleri görülmektedir. T7K Suriyeli bir öğrencinin akademik hazırbulunuşluk düzeyinin düşük olması nedeniyle karşılaştığı olayı şu şekilde anlatmıştır: “Bir keresinde arkadaşım tenefüste ağlamaya başladı. Gittim yanına ne oldu diye. Şöyle dedi. Herkes Türk dedi. Sosyal dersinden hiçbir şey anlamıyorum dedi.” Sonuç olarak Suriyeli öğrenciler özellikle dilin etkisiyle düşük akademik performans göstermektedir. Bu durumun okula uyumu olumsuz etkilediği dile getirilebilir.

Suriyeli öğrencilerin okula uyumunu etkileyen başka bir durum ise “sınıftaki seviye farklılığıdır.” Katılımcılar hem Türk ve Suriyeli öğrenciler arasında hem de Suriyeli öğrencilerin kendi aralarında seviye farklılığı olduğunu bunun da ders işleyişini

olumsuz etkilediğini ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcılardan T1E Suriyeliler ile Türk öğrenciler arasındaki seviye farklılığını, “Öyle değil de bir konu üzerinden birçok sefer geçiyorlar. Yani biz konuyu bildiğimiz için sıkılıyor. Onlara anlatıyorlar.” ifadeleriyle dile getirmiştir. Sonuç olarak sınıfta oluşan seviye farklılığının Suriyeli öğrencilerin başarısızlık hissi yaşamasına neden olduğu, bunun da okula uyumu olumsuz etkilediği söylenebilir. Suriyeli öğrencilerin okula uyumunu etkileyen diğer bir durum ise “derse ilgi” durumudur. Türk öğrenciler, Suriyeli öğrencilerin derse karşı çok ilgisiz olduğunu bununda okula uyumu olumsuz olarak etkilediğini ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcılardan T10K Suriyeli öğrencilerin derste sürekli oyun oynadıklarını ve derse karşı ilgisiz olduklarını, “Sürekli derste oyun oynuyorlar. Mesela oyun hamuru ile oynuyorlar. Kâğıttan oyuncak yapıyorlar.” ifadeleriyle belirtmiştir. Son olarak Suriyeli öğrencilerin okula uyumunu etkileyen bir başka durum “gelişimine uygun olmayan sınıfta” eğitim görmeye ilgilidir. Yaşına uygun olamayan sınıfta eğitim gören öğrencilerin okula uyumda sorunlar yaşadığı bir katılımcı tarafından dile getirilmiştir.

Suriyeli öğrencilerle yapılan görüşmelerde de akademik faktörlerin okula uyumu etkileyen bir durum olduğu ortaya konulmuştur. Yapılan görüşmelerde farklı sorulardan alınan cevaplar derlendikten sonra Suriyeli öğrencilerin bu duruma yönelik görüşleri Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8.

Akademik faktörler (Suriyeli öğrenciler)

Tema	Kodlar	F	Yüzde (%)
Akademik Faktörler	Öğretmen Çabası	5	50
	Akademik Hazırbulunuşluk	5	50
	Eğitime Ara Verme	4	40
	Eğitimsel Farklılıklar	3	30
	Akran Öğretimi	3	30
	Ek Ders Desteği	1	10
	Eğitimin Öneminin Fark Etme	1	10
	Gelişimine Uygun Olmayan Sınıf	1	10

Suriyeli öğrencilerle yapılan görüşmelerde de akademik faktörlerin okula uyumu etkileyen bir etken olduğu ve bu faktörlerin Türk öğrencilerden elde edilen verilerle uyum gösterdiği görülmektedir. Suriyeli öğrencilere, “Okula uyum sağlaman için Türk akranlarından ve öğretmenlerinden beklentin nelerdir?” ve “Onların sana yönelik tutumu nasıldır?” soruları ile “Okula uyumunu etkileyen durumlar nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Suriyeli öğrencilerin bu sorulara yanıt olarak dile getirdikleri durumlardan biri “öğretmen çabasıdır.” Suriyeli öğrenciler okula daha iyi uyum sağlamaları için öğretmenlerin ekstra bir çaba içinde olduğunu ve bu durumdan memnun olduklarını dile getirdikleri görülmektedir. Öğrencilerden S1K bu durumu “Eğer bir hocam bize ders anlattı. Anlamadım. Bir daha söylüyorum. Anlatıyor yani.” diyerek belirtmiştir. Öğrencilerin okula uyumunu etkileyen bir diğer faktör ise “akademik hazırbulunuşluk” düzeyidir. Katılımcılar Türk öğrencilerle aralarında seviye farkı olduğunu bu durumun da okula uyumu zorlaştırdığını ifade etmeye çalışmışlardır. Katılımcılardan S5K akademik anlamda dersleri yeterince anlamadığını, “Ben çok anlamıyorum yani... Fen dersi, Türkçe, matematik biraz anlıyorum. İngilizceyi anlamıyorum.” diyerek anlatmaya çalışmıştır. Katılımcılar tarafından ifade edilen ve okula uyumu etkileyen bir diğer faktör ise “eğitime ara verme” durumudur. Eğitime ara veren öğrencilerin akademik anlamda daha başarısız olduklarını ifade ettikleri görülmektedir. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda okula ara vermenin uyum olumsuz etkileyen bir faktör olduğu söylenebilir.

Suriyeli öğrencilerin okula uyum sağlamasını etkileyen başka bir faktör ise “eğitimsel farklılıklardır.” İki ülke arasında yer alan eğitimsel farklılıkların okula uyumu etkilediği katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Katılımcılardan S10E Türkiye’deki ve Suriye’deki öğretim programları arasında farklılıkların olduğunu, “Burada konular daha fazla, daha yoğun. Çok daha fazla şey öğretiyorlar.” ifadeleriyle dile getirmiştir. Ayrıca Türkiye’de eğitim yaklaşımlarının daha bilimsel temellere dayandığı ve katılımcıların bu durumdan memnun olduğu görülmektedir. Suriyeli öğrencilerin okula uyumunu etkileyen bir başka değişken ise “akran öğretimidir.” Katılımcılar Türk akranlarının bu süreçte yardımının çok önemli olduğunu ve böyle bir yardımdan memnun olduklarını ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcılardan S6K Türk arkadaşlarının kendisine derslerde yardımcı olduğunu, “Cumartesi, Pazar Türk arkadaşlarım geliyor bana Türkçe öğretmeye çalışıyor.” sözleriyle dile getirmiştir. Son olarak katılımcılar okula uyumlarını etkileyen diğer durumları “ek ders desteği”, “eğitimin önemini fark etme” ve “gelişimine uygun olmayan sınıf” olarak ifade etmişlerdir. Öğrencilerden S7E okul dışında ek ders desteğinin Hatay’da yaygın olduğunu, “Suriyeli birisi var orada ders anlatıyor bize. Türkçe öğretiyorlar bize. Burada bir kız daha gidiyor. Diğerleri başka okula gidiyorlar.” sözleriyle dile getirmiştir. Bu durumun S7E tarafından okul olarak dillendirilmesi bunun organize bir durum olabileceği fikrini doğurmaktadır. S7E bu oluşuma yönelik ayrıntılı bilgi vermesi gerektiren sorulara cevap vermek istemediği de araştırma sırasında gözlemlenmiştir. Bu nedenle yetkililerin bu oluşumlara dikkat etmesi ve bunları kontrol altına alması gerektiği söylenebilir. Bununla birlikte katılımcılardan S8E eğitimin öneminin farkında olduğunu, “Türkçe okuma yazmayı öğreniyorum. Bir de eğitim aldıktan sonra yarın büyüyünce doktor ya da mühendis olabilirim.” sözleriyle dile getirmiştir. Bu durum S8E’nin kendisine yönelik hedef belirlediğini ve hedefine eğitim aracılığıyla ulaşabileceğinin farkında olduğunu göstermektedir. Tüm öğrencilerin kendilerine yönelik hedef belirlemelerini sağlamanın eğitime verilen önemi artıracığı söylenebilir. Son olarak katılımcılardan S9K ise gelişimine uygun olmayan bir sınıfta olduğunu, “14 yaşındayım ve altıya gidiyorum.” sözleriyle ifade etmiştir. Bu durumun hem öğrencinin kendisi için hem de diğer akranları için risk oluşturabileceği söylenebilir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Suriyeli öğrencilerin okula uyumlarını etkileyen faktörleri Türk ve Suriyeli öğrencilerin gözünden ortaya koymak amacıyla yapılan bu çalışmada, uyumu etkileyen tüm faktörlerin birbiriyle ilişkili olduğu görülmüştür. Bu faktörler içinde ise en ön plana çıkan sorunun dil sorunu olduğu söylenebilir. Alan yazın incelendiğinde de dil sorununun okula uyum etkileyen en önemli sorunlardan biri olduğu görülmektedir (Bircan ve Sunata, 2015; Bugay vd., 2016; Coşkun ve Emin, 2016; Culbertson ve Constant, 2015; ÇOÇA, 2015; Dorman, 2014; Dryden-Peterson, 2015; Emin, 2016; Erdem, 2017; Ereş, 2016; Göktaş, 2016; HRW, 2015; Keskinliç-Kara ve Şentürk-Tüysüzer, 2017; Kirişçi, 2014; Levent ve Çayak, 2017; Mercan-Uzun ve Bütün, 2016; Sarıtaş vd., 2016; Şeker ve Sirkeci, 2015; Yohani, 2010). Sorunların çoğunun dil sorunuyla ilişkili olduğu hem Suriyeli hem de Türk katılımcılar tarafından da dile getirilmiş olup bu nedenden dolayı dil sorunu çözüldüğünde birçok sorunun çözümünün daha kolay olacağı ifade edilebilir. Çünkü dil sorunu çocukların sadece okul hayatını değil günlük yaşantısını da etkilemektedir (Keskinliç-Kara ve Şentürk-Tüysüzer, 2017). Benzer şekilde Ereş (2016) çalışmasında dil engelinin arkadaş ilişkilerinde ve ders başarısındaki olumsuz etkisini dile getirmiştir. Suriyeli öğrenciler dil sorunu nedeniyle derslere katılamayıp arkadaşlarıyla etkileşime geçemediğinden bir süre sonra okula devam etmeyebilmektedirler (Taştan ve Çelik, 2017). Mercan-Uzun ve Bütün (2016) bu konuda okul öncesi öğrencileriyle yaptığı çalışmada, Suriyeli öğrencilerin akranlarıyla ve öğretmenleriyle iletişime geçemedikleri ve sınıflarda yalnız kaldıkları sonucuna ulaşmıştır. Dorman, (2014) dil engelinin sadece okula uyuma değil, devlet okuluna erişime de engel olduğunu ifade etmiştir. Bununla birlikte Hatay'da kültürel benzerlik nedeniyle Suriyeli öğrencilerin Arapça konuşarak gündelik yaşamına devam ettiği ve bu nedenle Suriyelilerin Türkçe öğrenmeye ihtiyaç duymadıkları hem bu çalışmada hem de SETA (2017) tarafından yapılan çalışmada ortaya konulmuştur. Bu nedenle Arap nüfusunun yoğun olduğu illerde Suriyelilerin Türkçe öğrenmeye ihtiyaç duymadıkları ve bu bölgelerde Suriyelilere Türkçe öğretmek için farklı politikaların uygulanması gerektiği söylenebilir. Son olarak Türkmen öğrencilerin dil bilmeleri sayesinde okula daha iyi uyum sağladığı bir öğrenci tarafından dile getirilmiştir. Benzer şekilde Seol ve arkadaşları (2015) Amerikalı Koreli göçmenler ve Koreli Amerikan vatandaşları üzerinde yaptığı çalışmada ırk ayrımının okula uyumu ve okula katılımı olumsuz etkilediği bulgusuna ulaşmıştır. Bu bulgu, bu çalışmanın bulgularıyla tam örtüşmesine de etnik kökene bağlı olarak ortaya çıkan dil engelinin okula uyumu etkileyen bir etmen olduğu düşünülebilir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu ise akran kabulünün Suriyeli öğrencilerin okula uyumunu etkilediğidir. Bu durum hem Türk hem de Suriyeli öğrencilerle yapılan görüşmelerde ortaya koyulmuştur. Genel olarak akran ilişkilerinin okula uyumu etkilediği benzer araştırmalar tarafından dile getirilmiştir (Buhs ve Ladd, 2001; Coşkun ve Emin, 2016; ÇOÇA, 2015; Demirtaş-Zorbaz, 2016; Ereş, 2016; Gülay, 2011; HRW, 2015; Kirmayer vd., 2011; Ladd ve Price, 1987; Li ve Grineva, 2016; Mercan-Uzun ve Bütün, 2016; Şeker ve Sirkeci, 2015). Demirtaş-Zorbaz (2016) çalışmasında akran ilişkilerinin okula uyumu etkilediğini ve olumsuz akran ilişkisinin okula uyumu olumsuz etkilediği ortaya koyarken Ladd ve Price (1987) çalışmasında olumlu akran ilişkilerinin okula yönelik pozitif tutumu sağladığını ortaya koymuştur.

Araştırmanın bir diğer bulgusu, öğrenciler arasında kabullenici bir ortamın varlığına rağmen sınıflarda dışlama, ayrışma, saldırganlık, sağduyusuz ve ön yargılı tutumların yaşanabildiğidir. Bu durum alandaki bulgularla benzerlik göstermektedir (Coşkun ve Emin, 2016; Ereş, 2016; Kirmayer vd., 2011; Li ve Grineva, 2016; Mercan-Uzun ve Bütün, 2016; Şeker ve Sirkeci, 2015). Kirmayer ve arkadaşları (2011) araştırmasında mülteciler çocukların göç sonrası süreçte ön yargı, sosyal izalasyon, ayrımcılık ve dışlanmaya maruz kalabildiğini ifade etmiştir. Coşkun ve Emin (2016) çalışmasında Suriyeli öğrencilerin devlet okullarında dışlandığı, ötekileştirildiği, akran zorbalığına maruz kaldığını dile getirmiştir. Li ve Grineva (2016) Kanada da yaptığı çalışmasında göçmenlerin yerli halkla arkadaşlık ilişkisi kurmakta zorlandığını ortaya koymuştur. Hatta HRW (2015) çalışmasında Suriyeli ailelerin, okulda kaynaşamayacakları ve zorbalığa maruz kalacakları korkusuyla çocuklarını okula göndermediklerini ifade etmiştir. Bununla birlikte hem Türk hem Suriyeli katılımcıların ifadelerinden hareketle bu araştırmanın bir diğer bulgusu, Suriyeli öğrenci sayısının makul seviyede olması durumunda akranları tarafından kabul edilme ihtimalinin daha yüksek olduğu, buna karşın öğrenci sayısının artmasıyla Suriyelilere karşı olumsuz tutumun daha da arttığıdır. Bu nedenle sınıflarda Suriyeli öğrenci sayısının belli seviyede tutulmasının önemli olduğu ifade edilebilir.

Suriyeli öğrencilerin okula uyumunu etkileyen bir diğer faktör ise öğretmenlerdir. Bu durum hem Türk hem de Suriyeli öğrencilerle yapılan görüşmelerde dile getirilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki bilgi seviyesinin, çabasının ve tutumunun Suriyeli öğrencilerin okula uyumunu etkilediği gözlemlenmiştir. Bu durumun literatürle de uyumlu olduğu görülmektedir (ÇOÇA, 2015; Duman, 2016; Emin, 2016; Er ve Bayındır, 2015; Jalbout, 2015; Li ve Grineva, 2016; Mercan-Uzun ve Bütün, 2016). ÇOÇA (2015) tarafından yapılan çalışmada da Suriyeli çocukların öğretmenlerinden memnun olduğu görülmektedir. Fakat bu süreçte bir öğrencinin öğretmeni tarafından gördüğü psikolojik ve fiziksel şiddetin kendi üzerindeki travmasından üzülmeye bahsettiği ve bu öğrencinin okula uyum sağlamakta zorlandığı görülmüştür. Bazen okul personeli tarafından bilinçli veya bilinçli olmadan söylenen sözler öğrenciyi rencide edebilmektedir. Bu nedenle kültüre duyarlılık konularında tüm okul personelinin eğitim almasının önemli olduğu ifade edilebilir (Tanrıku, 2017).

Araştırmada elde edilen bir diğer bulgu, Suriyeli öğrencilerin özellikle birbirlerine karşı çok fazla saldırganlığa ve şiddete meyilli olmasının okula uyumlarını olumsuz etkilediğidir. Bu durum alanda yer alan diğer çalışmaların bulgularıyla benzerlik göstermektedir (Eroğlu ve Gülcan 2016; Keskinliç-Kara ve Şentürk-Tüysüzer, 2017; Sarıtaş vd., 2016; SETA, 2017). Keskinliç-Kara ve Şentürk-Tüysüzer (2017) yaptıkları çalışmada geçici koruma altındaki öğrencilerin sorun olabilecek davranışlarından birisinin saldırganlık olduğunu dile getirmiştir. SETA (2017) tarafından yapılan çalışmada Suriyeli

öğrencilerin şiddeti içselleştirdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Sarıtaş ve arkadaşları (2016) çalışmasında Suriyeli öğrencilerin ülkelerinde savaş yaşamış olmaları nedeniyle saldırganca tutum içinde olabildiklerini dile getirmiştir.

Ayrıca araştırmada elde edilen bir diğer bulgu yardımlaşmanın ve oyun gibi sosyal faaliyetlerin okula uyumu olumlu yönde etkilediğidir. Nitekim bu durum alandaki bulgularla benzerlik göstermektedir (Li ve Grineva, 2016; SETA, 2017; Sezgin ve Yolcu, 2016; Ustabas, 2017). Li ve Grineva (2016) çalışmasında ders dışı etkinliklerin okul içinde ve dışında arkadaşlık ilişkileri için önemli olduğunu fakat mülteci konumunda bulunan öğrencilerin böyle etkinliklere katılmadıklarını vurgulamıştır. Sezgin ve Yolcu (2016) araştırmasında, Suriyeli öğrenciler ile gerçekleştirilecek kültürel, sportif ve sosyal etkinliklerin öğrencilerin kaynaşması ve birbirini tanıması için etkili olabileceği sonucuna ulaşmıştır. Dolayısıyla okullarda bu tip etkinliklerinin artırılarak çeşitlendirilmesinin gerek okula uyum gerekse yaşamın diğer alanlarındaki uyum için önemli katkılar sunacaktır.

Araştırmada elde edilen bir diğer önemli bulgu, kültürel farklılıkların Suriyeli öğrencilerin okula uyumunu olumsuz olarak etkilediğidir. Bu durum hem Türk hem de Suriyeli öğrencilerle yapılan görüşmelerde dile getirilmiştir. Bu bulgunun, literatürdeki benzer çalışmaların bulgularıyla tutarlı olduğu görülmektedir (Ereş 2016; Göktaş, 2016; Kirişçi, 2014; Kirmayer vd., 2011; Levent ve Çayak, 2017; Li ve Grineva, 2016; Mercan-Uzun ve Bütün, 2016; SETA, 2017; Taştan ve Çelik, 2017; UNICEF, 2015; Yiğit, 2015). Li ve Grineva (2016) yaptığı çalışmada kültürel farklılıkların mülteci öğrencilerin baş etmesi gereken bir zorluk olduğunu ifade etmiştir. Özellikle karma eğitimin Suriyeli öğrenciler üzerinde stres oluşturduğu (Kirişçi, 2014; SETA, 2017; Taştan ve Çelik, 2017) söylenebilir. Nitekim bu durum UNICEF'in (2015) çalışmasında da yer almaktadır ve ailelerin karma sınıflardan rahatsız oldukları dile getirilmektedir. Bununla birlikte Suriyeli bir kız öğrencinin erken yaşta evlenmesi sorunu Türk öğrenciler tarafından belirtilen ve kültürel farklılığı ortaya koyan başka bir durumdur. Suriye'de kız çocuklarının erken evlendirildiği benzer araştırmalarda da ortaya konulmuştur (Bircan ve Sunata, 2015; Coşkun ve Emin, 2016; Culbertson ve Constant, 2015; Dorman, 2014; Emin, 2016; Jalbout, 2015; Tanrikulu, 2017; Taştan ve Çelik, 2017; Watkins ve Zyck, 2014). Bazı araştırmalarda erken evliliğin ekonomik nedenlere dayandığı da dile getirilmiştir (Culbertson ve Constant, 2015; Dorman, 2014; Emin, 2016).

Araştırmanın bir diğer önemli bulgusu kültür ve inanç benzerliklerinin okula uyumu olumlu yönde etkilediğidir. Özellikle dini anlamda Suriyelilerin kültür ve inanç benzerliğinin okula uyumu olumlu anlamda etkilediği katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Bu durum hem Türk hem de Suriyeli öğrencilerle yapılan görüşmelerde dile getirilmiştir. Benzer şekilde Li ve Grineva (2016) çalışmasında benzer kültür ve dini geçmişe ve yaşam deneyimine sahip olan göçmenlerin daha yakın ilişki içerisinde olduğunu belirtmiştir. Ayrıca kültür ve inanç benzerliğinden bahseden katılımcıların coğrafi anlamda Suriye'ye yakın olan Hatay ve Gaziantep illerinde yaşadığı görülmektedir. SETA (2017) tarafından yapılan araştırmada da coğrafi anlamda yakınlığın getirdiği kültürel benzerliğin sosyal uyumu olumlu etkilediği sonucuna erişilmiştir.

Bazı Suriyeli öğrencilerin ülkelerine özlem duyduğu bu durumunda okula uyumu zorlaştırdığı araştırmanın bir diğer bulgusudur. Esentürk-Ercan (1998) çalışmasında vatan ve aile özleminin yabancı öğrencilerin uyum sağlamalarını güçleştirdiğini dile getirmiştir. Demirbaş ve Bekaroğlu (2013) çalışmasında geçmişe özlem duymanın göç sonrası stres etmenlerinden biri olduğunu vurgulamıştır. SETA (2017) tarafından yapılan araştırmada da ülkesine dönmek isteyen çocukların okula uyum sağlamakta sorunlar yaşadığı görülmüştür. Ayrıca görüşmeler sırasında ülkesine özlem duyduğunu belirten bu katılımcıların Hatay'da eğitim gördükleri ve Türkiye'deki okuluna tam olarak uyum sağlayamadıkları gözlemlenmiştir. Bu durumdan hareketle Hatay'da Suriye'yi çağrıştıran özelliklerinin fazla olmasının bu özlemi tetikleyen bir unsur olabileceği söylenebilir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu Suriyeli öğrencilerin akademik hazırbulunuşluk düzeylerinin sınıf seviyesine oranla daha düşük seviyede olduğudur. Bu durum hem Türk hem de Suriyeli öğrencilerle yapılan görüşmelerde dile getirilmiştir. Bu bulgunun literatürde yer alan benzer araştırmalar tarafından da desteklendiği görülmektedir (Erdem, 2017; Ereş, 2016; Polat-Uluocak, 2009; Sarıtaş vd., 2016; Şeker ve Sirkeci, 2015; Taştan ve Çelik, 2017; Yohani, 2010). Erdem (2017) yaptığı çalışmada Suriyeli öğrencilerin ön öğrenmelerin eksikliğini dile getirirken Şeker ve Sirkeci (2015) çalışmasında mülteci çocukların akademik anlamda başarısızlığına dikkati çekmiştir. Yohani (2010) çalışmasında eğitim sürecinde yaşanan eğitim boşluklarından dolayı okulda başarının olmamasının büyük çocukların ve gençlerin hayatına önemli bir yük getirdiğini ifade etmiştir. Ereş (2016) çalışmasında dil engelinin akademik başarıya olumsuz olarak etki ettiğini ifade ederken Polat-Uluocak (2009) göç yaşayan çocuklarda en sık görülen problemin akademik başarısızlık olduğunu ifade etmiştir. Bu durumdan hareketle akademik başarısızlığın okula uyumu olumsuz etkileyen bir etken olduğu dile getirilebilir.

Araştırmanın bir başka bulgusu sınıfta bulunan Türk ve Suriyeli öğrenciler arasında dil düzeylerindeki farklılıklar nedeniyle seviye farklılıklarının oluştuğu ve Suriyeli öğrencilerin derse ilgisiz kaldığıdır. Bu durum hem Türk hem de Suriyeli öğrencilerle yapılan görüşmelerde dile getirilmiştir. Eroğlu ve Gülcan (2016) çalışmasında sınıfta oluşan seviye farklılığını dile getirmiştir. Taştan ve Çelik'de (2017) araştırmasında Suriyeli öğrencilerin ödev yapmama, derse geç kalma gibi derse karşı ilgisiz tutumlarını dile getirmiştir. Benzer şekilde Sarıtaş ve arkadaşları (2016) çalışmasında Suriyeli öğrencilerin derse ilgisiz olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca sınıfta seviye farklılığından dolayı öğretmenlerin konuyu tekrar ettiği, Türk öğrencilerinde bu konu tekrarlarından sıkıldığı görülmektedir. Bu durumun bir nedeni, öğretmenlerin sığınmacı çocukların eğitimi konusundaki bilgi eksikliği veya kendini yetersiz hissetmesi olabilir.

Araştırmada ortaya çıkan bir diğer bulgu, Suriyeli öğrencilerin eğitime ara vermelerinin (Bang, 2017; Briggs, 2011; HRW, 2015; Jalbout, 2015; Li ve Grineva, 2016) ve gelişimine uygun olmayan sınıflarda eğitim görmelerinin (Culbertson ve Constant, 2015; Ereş, 2016; HRW, 2015; Li ve Grineva, 2016; Sarıtaş vd., 2016; Şensin, 2016) okula uyumu olumsuz etkilediğidir. Eğitime ara veren çocukların sınıftaki diğer öğrencilerle yaş farkları olduğundan dolayı okula katılmaya isteksiz olabilirler (Aras ve Yasun, 2016). Ayrıca eğitime ara veren Suriyeli çocukların tekrar eğitime başladıklarında yaşına göre daha küçük çocukların gittiği sınıflara yerleştirildikleri görülmektedir. Bu durum HRW'nin (2015) çalışmasında da önemli bir sorun olarak yer almaktadır ve bu araştırmada çocuklar ortalama iki yıl eğitime ara vermek durumunda kaldıklarını dile getirilmiştir. Bang (2017) ise çalışmasında eğitim boşluklarının okula uyumu olumsuz etkilediğini ifade etmiştir.

Öğrencilerin hem dil sorunun gidermek için hem akademik boşlukları telafi etmek için ek bir desteğe ihtiyaç duyduğu ve bu desteğin okula uyumu olumlu etkileyebileceği bu araştırmanın bir diğer bulgusudur. Nitekim tüm bu durum Suriyeli öğrenciler tarafından da ifade edilmeye çalışılmıştır. Bir öğrenci ise Millî Eğitim Bakanlığı'nın denetiminde olmayan ve Suriyeliler tarafından verilen okul dışı kursu dile getirmiştir. Benzer bir bulgu SETA (2017) tarafından yapılan araştırmada da vurgulanmıştır. Bu kursların Millî Eğitim Bakanlığı tarafından kontrol altına alınmasının büyük önem arz ettiği söylenebilir. Son olarak okula uyumu olumlu yönde etkileyen bir diğer faktör okul psikolojik danışmanlığı uygulamasıdır. Öğrencilerin Suriyeli akranlarıyla yaşadığı sorunu okul psikolojik danışmanı yardımıyla daha kolay bir şekilde çözdüğü katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Benzer şekilde Yavuz ve Mızrak (2016) çalışmasında her iki gruptaki öğrencilere yönelik psikolojik yardım yapılması gerektiğini ve her iki grubun rehabilitasyon sürecine alınması gerektiğini ifade etmiştir. Kağncı (2017) Suriyeli öğrencilerin okula uyumlarında psikolojik danışmanların rollerini ve sorumluluklarını incelediği araştırmada, Türk öğrencilere yönelik insan ilişkileri, kültürel farkındalık ve çok kültürlü etkileşim konularında çalışmaların yapılması gerektiğini dile getirmiştir.

Sonuç olarak Suriyeli öğrencilerin okula uyumu çok boyutlu olarak ele alınması gereken bir olgu olduğu söylenebilir. Bununla birlikte dil engelinin okula uyumda etkisi olan diğer faktörleri etkileyen bir durum olduğu ve bu engelin ortadan kalkmasıyla diğer sorunlarla daha kolay mücadele edilebileceği ifade edilebilir. Ayrıca bu süreçte Türk öğrenciler ile öğretmenlerin önemli bir rol oynadığı söylenebilir. Akranları ve öğretmenleri tarafından kabullenilmenin okula uyumu kolaylaştırıcı bir etki yaptığı ve savaş travmalarının etkisini azalttığı söylenebilir. Tersine bir durumda ise okula uyum sağlanamadığı gibi Suriyeli öğrencilerin bu durumdan psikolojik olarak olumsuz etkilendiği ifade edilebilir. Bu nedenle Türk öğrencilerin ve öğretmenlerin bu süreçte maddi ve manevi desteğe ihtiyaç duydukları ve bu kesimlere yönelik çalışmaların yapılması gerektiği ifade edilebilir. Bununla birlikte Suriye ile Türkiye arasında kültürel benzerliklerin ve farklılıkların bulunduğu bu durumda okula uyumu etkilediği ifade edilebilir. Özellikle din temeline dayalı kültürel benzerliklerin öğrenciler arasındaki yakınlaşmayı artırdığı ifade edilebilir. Fakat Türk ve Suriye kültürü arasında özellikle kız çocuklarına yönelik bakış açısındaki kültürel faktörlerin okula uyumu zorlaştırıcı bir unsur olduğu bu nedenle kültürlerin birbirlerini tanımaları gerektiği ifade edilebilir. Ayrıca son olarak Suriyeli öğrencilerin akademik anlamda hazırbulunuşluk düzeyleri Türk öğrencilerin oldukça gerisinde yer almaktadır ve bu başarısızlık durumu Suriyeli öğrencilerin okuldan uzaklaşmasına neden olmaktadır. Tüm bu durumdan hareketle Suriyeli öğrencilerin okula daha iyi uyum sağlayabilmesine ve konunun daha etkili bir şekilde ele alınabilmesine yönelik olarak şu öneriler yapılabilir:

1. Suriyeli öğrencilerin okula uyumları konusunda diğer paydaşların görüşlerinin ortaya konulduğu bilimsel çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca bu konuda yapılacak boylamsal çalışmaların konuyla ilgili zamana bağlı değişimleri göstermesi açısından önemli olduğu ifade edilebilir.
2. Suriyeli öğrencilerin okula uyumlarında en önemli problemlerinden biri Türkçeyi etkin bir şekilde kullanamamalarıdır. Bu konuda Suriyeli öğrencilerin kapasitesini geliştirecek ek uygulamalara ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Ayrıca bu ek uygulamaların Suriyeli öğrencilerin akademik anlamdaki bilgi eksikliğini gidermek açısından da gerekli olduğu belirtilebilir. Bu kapsamda telafi ve destekleme eğitimleri düzenlenmelidir.
3. Türk öğrencilerin ve öğretmenlerin Suriyeli öğrencilere yönelik tutumunun önemli olduğu görülmektedir. Bu nedenle hem öğretmenlerin hem de Türk öğrencilerin, Suriyeli öğrencilere yaklaşımları konusunda farkındalıklarının artırılması gerektiği ve bu konuda bilgi seviyelerinin yükseltilmesi gerektiği söylenebilir. Bu kapsamda çeşitli etkinlikler, mesleki gelişim kursları ve hizmetiçi eğitim kursları düzenlenmelidir.
4. Türk ve Suriyeli öğrencilerin uyumunu artırmak için uyum programları hazırlanabilir ve öğrencilere yönelik psikososyal eğitim programları geliştirilip uygulanabilir.

5. KAYNAKÇA

Aras, B. ve Yasun, B. (2016). *The educational opportunities and challenges of Syrian refugee students in Turkey: temporary education centers and beyond*. [Çevrim-içi: <http://ipc.sabanciuniv.edu/wp-content/uploads/2016/07/Bulent-Aras-and-Salih-Yasun-1.pdf>, Erişim tarihi: 27.09.2017.]

Bang, H. (2017). Iraqi refugee high school students' academic adjustment. *Diaspora, Indigenous, and Minority Education*, 11(1), 45-59. doi: 10.1080/15595692.2016.1202232

Bart, O., Hajami, D. ve Bar-Haim, Y. (2007). Predicting school adjustment from motor abilities in kindergarten. *Infant and Child Development*, 16, 597-615. doi: 10.1002/icd.514

- Bircan, T. ve Sunata, U. (2015). Educatinal assesment of Syrian refugees in Turkey. *Migration Letters*, 12(3), 226-237.
- Briggs, L. (2011). Demoralization and psychological distress in refugees: from research to practice. *Work in Mental Health*, 9(5), 336-345, doi:10.1080/15332985.2011.569444
- Bugay, A., Karakedi, G. ve Erdur-Baker, Ö. (2016). Zorunlu göç ve mülteci psikolojisi. Ö. Erdur-Baker ve T. Doğan (Editörler), *Kriz danışmanlığı* (s. 360-398). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Buhs, E.S. ve Ladd, G.W. (2001). Peer rejection as an antecedent of young children's school adjustment: an examination of mediating processes. *Developmental Psychology*, 37(4), 550-560.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (20.Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Coşkun, İ. ve Emin. M.N. (2016). *Türkiye'deki Suriyelilerin eğitiminde yol haritası fırsatlar ve zorluklar*. [Çevrim-içi: file:///C:/Users/LENOVO/Downloads/20160906135243_turkiyedeki-suriyelilerin-egitiminde-yol-haritasi-pdf.pdf, Erişim tarihi: 29.09.2017.]
- Culbertson, S. ve Constant, L. (2015). *Education of Syrian refugee children*. [Çevrim-içi: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR800/RR859/RAND_RR859.pdf, Erişim tarihi: 16.08.2017.]
- Demirbaş, H. ve Bekaroğlu, E. (2013). Evden uzakta olmak: sığınmacıların/mültecilerin psikolojik sorunları ve alınacak önlemler. *Kriz Dergisi*, 21(1-2-3), s:11-24.
- Demirtaş-Zorbaz, S. (2016). *İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula uyumu: bir model testi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dorman, S. (2014). *Educational needs assessment for urban Syrian refugees in Turkey*. [Çevrim-içi: file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/YUVANeeds-assessment-report-Final.pdf, Erişim tarihi: 27.08.2017.]
- Dryden-Peterson, S. (2015). *The educational experiences of refugee children in countries of first asylum*. [Çevrim-içi: file:///C:/Users/ASUS/Downloads/FCD_Dryen-Peterson-FINALWEB%20(2).pdf, Erişim tarihi: 13.10.2017.]
- Duman, T. (2016). Sosyal uyumu sağlamak için Suriyelilerin eğitiminin önemi. H.M. Paksoy, K. Sarıçoban, E. Yildirimci, Ö. Özkan (Editörler), *II. Ortadoğu konferansları: Ortadoğu'daki çatışmalar bağlamında göç sorunu bildiri kitabının içinde* (ss. 46-54), 28-29 Nisan 2016.
- Emin, M. N. (2016). *Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitimi: Temel eğitim politikaları*. [Çevrim-içi: http://file.setav.org/Files/Pdf/20160309195808_turkiyedeki-suriyeli-cocukların-egitimi-pdf.pdf, Erişim tarihi: 21.08.2017.]
- Er, A. R. ve Bayındır, N. (2015). İlkokula giden mülteci çocuklara yönelik sınıf öğretmenlerinin pedagojik yaklaşımları. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 175-185.
- Erdem, C. (2017). Sınıfında mülteci öğrenci bulunan sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları sorunlar ve çözüme dair öneriler. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 26-42.
- Erdoğan, M.M. (2017). Kopuştan uyuma kent mültecileri Suriyeli mülteciler ve belediyelerin süreç yönetimi: İstanbul örneği. [Çevrim-içi: <http://marmara.gov.tr/UserFiles/Attachments/2017/05/09/2a50f712-6413-489f-9deb-56dc52de7264.pdf>, Erişim tarihi: 02.10.2017.]
- Ereş, F. (2016). Problem of the immigrant students' teachers: are they ready to teach?. *International Education Studies*, 9(7), 64-71.
- Eroğlu Ö. B. ve Gülcan, G. M. (2016). Göçle gelen ailelerin ve çocuklarının eğitim sorunları (Mersin İli Örneği). K. Beycioğlu, N. Özer, D. Koşar, İ. Şahin (Editörler), *Eğitim Yönetimi Araştırmaları* (s. 219-238). Ankara: Pegem Akademi. 1. Baskı. doi: 10.14527/978-605-318-393-8.
- Esentürk-Ercan, L. (1998). *Yabancı uyruklu ve Türk üniversite öğrencilerine ait sorunların bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Göktaş, P. (2016). A research on evaluation of cultural communication differences for refugee students in z generation: a case study of Gurkan imam hatip high school. *Turkish World Journal of Educational Research*, 1(1), 32-38.

- Gülay, H. (2011). 5-6 yaş grubu çocuklarda okula uyum ve akran ilişkileri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 36(36), 1-10.
- Hamilton, R. (2004). Issues of migration. R. Hamilton ve R. Moore (Editörler), *Education interventions for refugee children* (s.83-96). London: Routledge/Falmer.
- Human Rights Watch (HRW). (2015). *Türkiye'deki Suriyeli mülteci çocukların eğitime erişiminin önündeki engeller*. [Çevrim-içi: https://www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf/turkey1115tu_web.pdf, Erişim tarihi: 26.08.2017.]
- İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışma Birimi (ÇOÇA). (2015). *Suriyeli mülteci çocukların Türkiye'de devlet okullarında durumu politika ve uygulama önerileri*. [Çevrim-içi: <http://cocuk.bilgi.edu.tr/wp-content/uploads/2015/09/Suriyeli-Cocuklar-Egitim-Sistemi-Politika-Notu.pdf>, Erişim tarihi: 24.08.2017.]
- Jalbout, M. (2015). *Partnering for a better future: ensuring educational opportunity for all Syrian refugee children and youth in Turkey*. [Çevrim-içi: <http://s3.amazonaws.com/theirworld-site/resources/Reports/Theirworld%20Report%20-%20Educational%20Opportunity%20for%20Syrian%20Children%20and%20Youth%20in%20Turkey%20-%20September%202015.pdf>, Erişim tarihi: 26.08.2017.]
- Kağnıcı, D. Y. (2017) Suriyeli mülteci çocukların kültürel uyum sürecinde okul psikolojik danışmanlarına düşen rol ve sorumluluklar. *İlköğretim Online Dergisi*, 16(4), 1768-1776.
- Keskinkılıç-Kara, S.B. ve Şentürk-Tüysüzer, B. (2017). Sığınmacı öğrencilerin eğitimi sürecinde yaşanan sorunlara ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşleri. *Akademik Sosyal Araştırma Dergisi*, 6(44), 236-250.
- Kirişçi, K. (2014). *Misafirliğin ötesine geçerken: Türkiye'nin "Suriyeli mülteciler" sınavı*. [Çevrim-içi: <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/syrian-refugees-and-turkeys-challenges-kirisci-turkish.pdf>, Erişim tarihi: 25.08.2017.]
- Kirmayer, L.J., Narasiah, L., Munoz, M., Rashid, M., Ryder, A.G., Guzder, J., Hassan, G., Rousseau, C. ve Pottie, K. (2011). Common mental health problems in immigrants and refugees: General approach in primary care. *Canadian Medical Association Journal*, 18(12), 959-967.
- Ladd, G. W. ve Price, J. M. (1987). Predicting children's social and school adjustment following the transition from preschool to kindergarden. *Developmental Psychology*, 58(5), 1168-1189.
- Levent, F. ve Çayak, S. (2017). Türkiye'deki Suriyeli öğrencilerin eğitime yönelik okul yöneticilerinin görüşleri. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(27), 21-46.
- Li, X. ve Grineva, M. (2016). Academic and social adjustment of high school refugee youth in newfoundland. *Test Canada Journal*, 34(11), 51-71.
- Mercan-Uzun, E. ve Bütün, E. (2016). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki Suriyeli sığınmacı çocukların karşılaştıkları sorunlar hakkında öğretmen görüşleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 72-83.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2014). Ortaöğretime uyum programı pilot uygulama ve değerlendirme raporu. [Çevrim-içi: http://www.meb.gov.tr/earged/unicef/ORTAogRETiME_UYUM_PROGRAMI_PILOT_UYGULAMA_VE_DEGERLENDIRME_RAPO RU.pdf, Erişim tarihi: 21.10.2017.]
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2017a). Bütçe sunum kitapçığı. [Çevrim-içi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_12/13031405_2017_genel_kurul_matbaa_hali_09_12_2016.pdf, Erişim tarihi: 14.08.2017.]
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2017b). Bütçe sunum kitapçığı. [Çevrim-içi: https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/27095218_2018_MEB_BYTYE_SUNUYU_GENEL_KURUL_18.12.2017.pdf, Erişim tarihi: 07.02.2018.]
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2019). Bütçe sunum kitapçığı. [Çevrim-içi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_12/18094404_2020_BUTCE_SUNUYU_17.12.2019.pdf, Erişim tarihi: 28.12.2019.]
- Polat-Uluocak, G. P. (2009). İç göç yaşamış ve yaşamamış çocukların okulda uyumu. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (26), 35-44.
- Sarıtaş, E., Şahin, Ü. ve Çatalbaş, G. (2016). İlkokullarda yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaşılan sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(1), 208-229.

Seol, K. O., Yoo, H. C., Lee, R. M., Park, J. E. ve Kyeong, Y. (2015). Racial and ethnic socialization as moderators of racial discrimination and school adjustment of adopted and nonadopted Korean American adolescents. *Journal of Counseling Psychology* 63(3), 294- 306. Doi:10.1037/cou0000120.

Sezgin, A.A. ve Yolcu, T. (2016). Göç ile gelen uluslararası öğrencilerin sosyal uyum ve toplumsal kabul süreci. *Humanitas Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(7),417-436.

Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA). (2017). *Engelleri aşmak: Türkiye’de Suriyeli çocukları okullandırmak*. [Çevrim-içi: <https://setav.org/assets/uploads/2017/11/Engelleri-A%C5%9Fmak-T%C3%BCrkiye%E2%80%99de-Suriyeli-%C3%87ocuklar%C4%B1-Okulla%C5%9Ft%C4%B1rmak.pdf>, Erişim tarihi: 07.02.2018.]

Şeker, B.D. ve Sirkeci, I. (2015). Challenges for refugee children at school in eastern Turkey. *Economics and Sociology*, 8(4), 122-133.

Şensin, C. (2016). *Sınıf öğretmenlerinin Suriye’den göçle gelen öğrencilerin eğitimlerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.

Tanrıkulu, F. (2017). Türkiye’de yaşayan Suriyelilerin eğitim sorunu ve çözüm önerileri. *Liberal Düşünce Dergisi*, 22(86), 127-144.

Taştan, C. ve Çelik, Z. (2017). *Türkiye’de Suriyeli çocukların eğitimi: güçlükler ve öneriler*. [Çevrim-içi: http://www.ebs.org.tr/ebs_files/files/Suriye_Rapor_TUKCE.pdf, Erişim tarihi: 26.10.2017.]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). (2016). Missing out: refugee education on crisis. [Çevrim-içi: <http://www.unhcr.org/publications/education/57d9d01d0/missing-refugee-education-crisis.html>, Erişim tarihi: 18.08.2017.]

United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF). (2015). *Curriculum, accreditation and certification for syrian children*. [Çevrim-içi: http://www.oosci-mena.org/uploads/1/wysiwyg/150527_CAC_for_Syrian_children_report_final.pdf, Erişim tarihi: 28.08.2017.]

Ustabaş, P. (2017). *Ortaokul öğrencilerinin okula uyumunda okul yönetimi ve öğretmenlerden beklentileri: Hopa ilçesi örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Avrasya Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Watkins, K. ve Zyck, S.A. (2014). *Living on hope, hoping for education: the failed response to the Syrian refugee crisis*. *Oversea Development Institute*. [Çevrim-içi: <https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/9169.pdf>, Erişim tarihi: 17.08.2017.]

Yavuz, Ö. ve Mızrak, S. (2016). Acil durumlarda okul çağındaki çocukların eğitimi: Türkiye’de Suriyeli mülteci örneği. *Göç Dergisi*, 3(2) 175-199.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yiğit, T. (2015). *Uygulamalar ve sorunlar bağlamında Türkiye’de sığınmacı çocukların eğitimi: Kırşehir ve Nevşehir örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Kırşehir.

Yohani, S. (2010). Nurturing hope in refugee children during early years of post-war adjustment. *Children and Youth Services Review*, 32 (2010), 865–873. doi: 10.1016/j.childyouth.2010.02.006

6. EXTENDED ABSTRACT

Adapting to the school is a multi-dimensional process that is consisted of many variables such as the child, environment and the family and the social and emotional adaptation is a highly relevant situation to the child's establishing meaningful and positive relationships both with his/her peers and teachers and feeling safe emotionally. The issue of immigration also brings out the problem of adaptation and one of the primary duties of the refugee children is to adapt to the school. However, there are some risk factors that they may face while trying to adapt to the school. These factors could be adaptation problems with their peers, language issues, a class that is not suitable to his/her development, educational gaps, teacher's attitude, loss in the family, financial issues or the family's lack of interest towards the school. Currently 685.000 Syrian children are being educated within the Turkish Schooling System and it can be anticipated that the Syrian children who are to come will face these problems too. More importantly, it can be said that Syrian children who are being taught in the same classroom as the Turkish children will face more important adaptation issues. Besides, it is under consideration that lack of education for the Syrian children will bring out a lost generation and this will form a basis for big problems for the societies. Therefore, it can be seen that inclusion and adaptation of the Syrian children to the education system are very important. In this frame, the main

purpose of this research is to analyze the factors that affect the school adaptation of the Syrian children, who have been displaced from their country due to different reasons and who are under temporary protection in Turkey, according to different points of views from both the Syrian and the Turkish children.

In the research, one of the qualitative methods, situational research method was utilized and face to face interviews were made with 10 Syrian, 10 Turkish middle school students from Ankara, Gaziantep and Hatay. One of the criteria for these students was that they had at least 100 refugee children at their school. The interviews were made with semi structured interview forms and interpretation was utilized when necessary. While analyzing, the data were coded and these codes were unified under certain themes of possible. Besides, direct quotations were often used. To lend credibility to the data, credibility formula was used and a concordance of 89,9 per cent with the Turkish students and 82 per cent with the Syrian students was achieved.

The gathered data were out under four themes. These themes were named "social and cultural factors", "emotional and behavioral factors", "communicational factors" and "academic factors". While the social and cultural factors that affect Syrian children's adaptation to school were peer acceptance, teacher's acceptance, playing, the similarity of culture and beliefs, cultural differences, rejection from the teacher and ethnicity according to the Turkish students, according to the Syrian students these were peer acceptance, teacher's acceptance, cultural differences, rejection from the teacher and ethnicity. For the emotional and behavioral factors, while the Turkish students stated that aggression, exclusion, helping, yearning for the homeland, disintegration, loneliness, psychological counseling and discrimination affected school adaptation, the Syrian students expressed that liking the country and the school, yearning for the homeland, aggression, exclusion, insensible attitude, disintegration and prejudicial attitude affected the school adaptation for them. If we take a look at the communicational factors, while the Turkish students expressed that language barrier, communication and an emphatic point of view affected the school adaptation, the Syrian students expressed that language barrier is an important factor for the school adaptation. Lastly, for the academic factors, the Turkish students listed teacher's effort, peer education, academically readiness, level difference within the classroom, not being in the classroom that suits interest or developments, while the Syrian students listed, teacher's effort, academic readiness, discontinuation of education, educational differences, peer education, additional course support, realizing the importance of education and not being in the class that suits their development.

In conclusion, with this study whose aim was to reveal factors that affect Syrian students' adaptation to school in the eyes of the Turkish and Syrian students, it has been observed that all these factors are interrelated. Among these factors the one that comes to the prominence the most is the language barrier because it is predominate compared to the other factors and it can be said that if this factor is eliminated the other factors can be eliminated too. However, it is also evident that Turkish students' and teachers' accepting and helping attitude can be facilitator factors while on the other hand, hostile and excluding attitude can be complicating factors for the school adaptation. Nevertheless, it can be said that Turkish students and teachers need moral and material support in this process. In addition, cultural differences and similarities can be observed between the Syrian and the Turkish students. The fact that cultural similarities with the basis of religion can be an effective factor for the adaptation to school and peers is remarkable. Notwithstanding, it can be expressed that differences in the cultural codes can have a complicating effect on the adaptation process. The most prominent difference among these stems from the difference in perception of the girls. Lastly, the Syrian students' low levels of academic readiness affect the school adaptation negatively because the Syrian students expressed that they had a hard time adapting to the school both due to the language and curriculum difference. It can also be seen that discontinuation of their education and not being in the classroom that meets their needs for their development can make it harder for them to adapt to the school. Therefore it is possible to say that their teachers' and peers' renunciative attitude is important in the process.